

Streszczenie pracy dyplomowej

Prężność jako zasób podmiotowy oraz rola optymizmu poznawczego i zachowań przesądnych w kontekście doświadczanego poziomu stresu i częstotliwości występowania PTSD u osób żyjących z wirusem HIV

Imię i nazwisko autora pracy: Sara Natalia Peplinska

Nr albumu: A00097

Imię i nazwisko promotora pracy: dr hab. Kamilli Bargiel-Matusiewicz, prof. UW

Słowa kluczowe: radzenie sobie ze stresem, prężność, zachowania przesądne, optymizm poznawczy, osoby żyjące z wirusem HIV

Streszczenie

Praca skupiona jest na aspekcie znaczenia zasobu podmiotowego jakim jest prężność oraz roli optymizmu poznawczego i zachowań przesądnych w kontekście dobrostanu osób żyjących z wirusem HIV. Oczekiwano istnienia związku między prężnością, optymizmem poznawczym i zachowaniami przesądnymi, a poziomem odczuwanego stresu i częstotliwością występowania PTSD w grupie osób żyjących z wirusem HIV. Praca składa się z czterech części. Pierwsza część poświęcona jest zagadnieniom medycznym i psychologicznym dotyczącym życia z wirusem HIV. W tej części zaprezentowane zostały również dane epidemiologiczne. Druga część skupiona jest wokół pojęcia stresu, koncepcji radzenia sobie ze stresem oraz specyficznym rodzajom bodźców stresogennych, na które narażone są osoby seropoztywne. Trzecia część rozprawy obejmuje zagadnienia wybranych zasobów podmiotowych oraz strategii zaradczych. Część czwarta poświęcona jest opisowi

metodologii badań własnych. W tej części prezentowane są również uzyskane wyniki. Badanie obejmuje porównanie czterech grup osób badanych, w tym osób żyjących z wirusem HIV.

Cel badań

Głównym celem pracy była weryfikacja hipotez dotyczących związków między zasobem podmiotowym jakim jest prężność oraz optymizmem poznawczym i zachowaniami przesądnymi, a poziomem odczuwanego stresu oraz częstotliwością występowania PTSD u osób zakażonych wirusem HIV.

Kolejnym celem pracy było rozpoznanie, czy osoby żyjące z wirusem HIV różnią się stosowanymi strategiami zaradczymi, zasobami osobistymi, poziomem stresu i częstotliwością występowania PTSD w zależności od tego, czy zmagają się z diagnozą uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Metoda

Aby zrealizować przyjęte cele badawcze przeprowadzone zostały badania kwestionariuszowe prowadzone podczas spotkań indywidualnych badaczki z respondentami którzy żyją z wirusem HIV. Użyto sześciu kwestionariuszy: Skala Pomiaru Prężności (SPP-25), PTSD *Checklist for DSM-5* (PCL-5) adaptacja polska, Kwestionariusz Poczucia Stresu (KPS), Skala Optymizmu Poznawczego, Kwestionariusz Zachowań Przesądnych (MBQ) oraz *HIV/AIDS Stress Scale* wersja polska.

Następną częścią projektu badawczego było zbadanie grupy respondentów z statusem serologicznym HIV(-) jak i HIV (+) osób. Badanie przeprowadzone zostało w 2024 roku przy pomocy kwestionariuszy online. Na tym etapie badania zastosowano: Skalę Pomiaru Prężności (SPP-25), PTSD *Checklist for DSM-5* (PCL-5) adaptacja polska, Kwestionariusz Poczucia Stresu (KPS), Skalę Optymizmu Poznawczego oraz Kwestionariusz Zachowań Przesądnych (MBQ).

Wyniki

Otrzymane wyniki wskazują, że prężność jako zasób osobowy może być skutecznym czynnikiem sprzyjającym redukcji poziomu stresu przez osoby żyjące z wirusem HIV. Wykazano, że stosowanie strategii zaradczej jaką są zachowania przesądne wiąże się z wyższym poziomem ogólnego stresu i nasilenia objawów PTSD. Badanie ujawniło również

związki między wysokim poziomem indywidualnego optymizmu poznawczego, a częstszym stosowaniem zachowań przesądnych i wyższym poziomem stresu u osób żyjących z HIV. Natomiast poziom społecznego optymizmu poznawczego okazał się niezwiązany z poziomem stresu.

Niniejsze badanie ujawniło również pewne różnice w funkcjonowaniu osób żyjących z HIV z diagnozą uzależnienia i bez niej. Osoby żyjące z wirusem HIV z diagnozą uzależnienia od substancji psychoaktywnych prezentowały wyższą częstotliwość występowania objawów PTSD niż osoby żyjące z wirusem HIV wolne od nałogu. Zauważalne były również inne różnice pomiędzy tymi dwiema grupami. Osoby seropoztywne bez diagnozy uzależnienia prezentowały wyższe nasilenie zasobu osobowego jakim jest wytrwałość i determinacja do działania (stanowiące czynniki składowe prężności) niż osoby z seropozytywną mające diagnozę uzależnienia.

W badaniach częstotliwość występowania zachowań przesądnych okazała się być zarówno silnym mediatorem w relacji między zmiennymi: społecznym i indywidualnym optymizmem poznawczym, a nasileniem objawów stresu ogólnego i nasileniem objawów PTSD, jak i predyktorem nasilania objawów stresu związanego z życiem z HIV oraz PTSD.

W niniejszej pracy zidentyfikowano, zasób jakim jest prężność, która wspiera redukcję nasilenia stresu i objawów PTSD. Wiedza ta może okazać się przydatna podczas projektowania oddziaływań psychologicznych mających na celu wspieranie i poprawę jakości życia osób seropozytywnych. Uwzględnienie podejmowania działań na rzecz rozwijania i wzmacniania tego zasobu u osób żyjących z wirusem HIV może przekładać się na redukcję dyskomfortu psychicznego i ułatwiać adaptację do aktualnej sytuacji. Zwłaszcza w przypadku grupy osób żyjących z HIV i zmagających się z uzależnieniem ten zasób może odgrywać kluczową rolę, zwłaszcza w aspekcie budowania wytrwałości i determinacji w działaniu, a także wzmacniania umiejętności tolerowania niepowodzeń.

W opracowaniu podkreślono również, że stosowane zachowania przesądne, które związane jest z wyższym nasileniem stresu pełnić mogą różne funkcje (mediacyjne i predykcyjne). Koniecznym jest dalsze weryfikowanie jaką rolę pełni ta strategia w obszarze radzenia sobie ze stresem przez osoby seropoztywne.

Kluczowe jest przyjęcie, istotności roli indywidualnego optymizmu poznawczego w aspekcie przeżywanego przez osoby seropoztywne stresu. Brak zaufania do nauki

w istotny sposób przekłada się na funkcjonowanie jednostki. Przekonania prezentowane przez osoby seropoztywne mogą pełnić istotną rolę w podejmowaniu ważnych decyzji życiowych takich jak rozpoczęcie lub kontynuacja leczenia, poszukiwanie rzetelnych informacji na temat życia z wirusem HIV, czy zgłaszanie się do specjalistów w przypadku pogorszenia stanu zdrowia. Istotnym jest, aby uwzględniać indywidualny optymizm poznawczy w rozumieniu zjawisk związanych ze stresem przeżywanym przez osoby seropoztywne.